

De rechten van verdachten in strafzaken - Italië

Let op: de oorspronkelijke versie van deze pagina ([it](#)) is onlangs gewijzigd. Aan de vertaling in het Nederlands wordt momenteel gewerkt.

Deze informatiebladen informeren u over wat er gebeurt als u wordt verdacht of beschuldigd van een misdrijf waarvoor u voor de rechter moet verschijnen.

Samenvatting van het strafrechtproces

In deze inleiding wordt een kort overzicht gegeven van de fasen waaruit een normaal strafproces tegen een volwassene bestaat.

Details over al deze fasen van het strafproces en over uw rechten kunt u vinden in de informatiebladen. Deze informatie komt niet in de plaats van juridisch advies en is alleen bedoeld als richtsnoer.

Het proces begint wanneer de politie of de openbaar aanklager een feit constateert of in kennis wordt gesteld van een feit dat mogelijk als een overtreding of een misdrijf kan worden beschouwd.

Zodra het onderzoek is afgerond, start de openbaar aanklager de vervolging met als doel het houden van een strafproces, tenzij hij of zij denkt dat de zaak kan worden geseponeerd.

In geval van misdrijven die moeten worden behandeld door een meervoudige rechtbank, een Assisenrechtbank ("Corte d'Assise" – rechtbank voor de behandeling van zeer ernstige misdrijven) en in sommige gevallen een enkelvoudige rechtbank, dient de openbaar aanklager voorafgaand aan de voorbereidende hoorzitting een procesverzoek bij de rechter in.

Zodra de voorbereidende hoorzitting achter de rug is, besluit de rechter of de verdachte moet worden berecht of niet.

Bij misdrijven die onder de bevoegdheid van de enkelvoudige rechtbank of de vrederechter vallen, zal de openbaar aanklager een verzoek voor een proces indienen of een directe oproeping aan de verdachte betekenen.

Dan zijn er enkele speciale processen: het kort geding, de sanctie op verzoek van de partijen (door de partijen overeengekomen lagere straf na een schuldbekenenis door de verdachte), snelrecht, en de veroordeling per decreet in het kader van een verkorte procedure ("decreto penale di condanna").

Een strafprocedure bestaat doorgaans uit drie fasen: de eerste aanleg (bij de rechtbank voor ernstige strafzaken (de Assisenrechtbank), de meervoudige rechtbank, de enkelvoudige rechtbank en de vrederechter), het hoger beroep, en de cassatie (bij de hoogste rechtbank).

In eerste aanleg wordt al het bewijs – getuigen en documenten – verzameld, en deze fase eindigt met een veroordeling of vrijspraak.

U kunt beroep instellen tegen het vonnis in eerste aanleg.

Het besluit van het hof van beroep houdt ofwel bekrachtiging van het vonnis in eerste aanleg in, ofwel een gedeeltelijke of volledige herziening van het vonnis, ofwel vernietiging van het vonnis en terugverwijzing van de zaak naar de rechter in eerste aanleg.

U kunt beroep instellen tegen de uitspraak van het hof van beroep door een verzoekschrift in te dienen bij het Hof van Cassatie.

Het Hof van Cassatie brengt een arrest uit waarin het een van de volgende uitspraken kan doen: a) het verzoekschrift is niet-ontvankelijk; b) het verzoekschrift wordt verworpen; c) het vonnis wordt vernietigd zonder dat de zaak wordt terugverwezen naar de rechter van eerste aanleg; d) het vonnis wordt vernietigd en terugverwezen naar de rechter van eerste aanleg.

Wanneer alle fasen van het proces zijn doorlopen, is het vonnis definitief. Als het vonnis een veroordeling inhoudt, wordt dat vanaf dit moment uitvoerbaar.

Gedetailleerde informatie over al deze fasen van het strafproces en over uw rechten kunt u vinden in de informatiebladen. Deze informatie komt niet in de plaats van juridisch advies en is alleen bedoeld als richtsnoer.

Zie [informatieblad 5](#) voor informatie over lichte verkeersovertredingen, die meestal met een vaste straf (zoals een boete) worden afgehandeld.

Als u het slachtoffer van een misdrijf bent, kunt u [hier](#) alle benodigde informatie over uw rechten vinden.

De rol van de Europese Commissie

NB: denk eraan dat de Europese Commissie geen rol speelt bij strafrechtelijke vervolging in de lidstaten en u niet kan helpen als u een klacht hebt. In deze informatiebladen wordt uitgelegd hoe en bij wie u een klacht kunt indienen.

Klik op de links hieronder voor de informatie die u nodig hebt

[1 - Juridisch advies inwinnen](#)

[2 - Mijn rechten tijdens het strafrechtelijk onderzoek](#)

- Bewijs verzamelen
- Verhoor
- Aanhouding, in verzekeringstelling, voorlopige hechtenis en Europees aanhoudingsbevel
- Eind van het vooronderzoek en voorbereidende hoorzitting.

[3 – Mijn rechten tijdens het proces](#)

[4 - Mijn rechten na het proces](#)

[5 - Verkeersovertredingen en andere lichte overtredingen](#)

Links

[Ministerie van Justitie](#)

[Algemene rechtsvragen](#)

[Strafrechtsvragen](#)

[Italiaanse orden van strafadvocaten](#)

[Mensenrechten](#)

De verschillende taalversies van deze pagina worden bijgehouden door de betrokken lidstaten. De informatie wordt vertaald door de diensten van de Europese Commissie. Eventuele aanpassingen zijn daarom mogelijk nog niet verwerkt in de vertalingen. De Europese Commissie aanvaardt geen verantwoordelijkheid of aansprakelijkheid met betrekking tot informatie of gegevens in dit document. Zie de juridische mededeling voor auteursrechtelijke bepalingen van de lidstaat die verantwoordelijk is voor deze pagina.

Laatste update: 24/02/2020

1 – Juridisch advies inwinnen

Als u op enigerlei wijze betrokken bent bij een strafprocedure, is het belangrijk om onafhankelijk juridisch advies in te winnen. In deze informatiebladen staat wanneer en onder welke omstandigheden u het recht hebt om u door een advocaat te laten vertegenwoordigen. Hierin staat ook wat een advocaat voor u kan doen. In dit informatieblad staat hoe u een advocaat kunt vinden en hoe de kosten voor de advocaat worden gedekt als u niet kunt betalen.

Een advocaat vinden

Als u bent aangehouden, in verzekering bent gesteld of in voorlopige hechtenis bent genomen, kunt u meteen daarna een advocaat in de hand nemen en deze ontmoeten.

Als u op borgtocht bent vrijgelaten, kunt u een advocaat in de hand nemen en op elk moment met hem of haar spreken.

U kunt een advocaat vinden met behulp van de volgende links:

- [Nationale orde van advocaten](#)
- [Meertalige website over strafrecht](#)
- [Italiaanse orden van strafadvocaten](#)

Als u geen advocaat benoemt, zal de gerechtelijke autoriteit er een voor u benoemen uit een speciaal register.

De kosten van een advocaat betalen

Over het algemeen wordt u geacht uw advocaat zelf te betalen, ongeacht of u deze door uzelf is benoemd of door de rechtbank aan u is toegewezen.

Kan ik kosteloos gebruikmaken van de diensten van een advocaat?

U kunt rechtsbijstand aanvragen, zodat de kosten van een advocaat door de overheid worden betaald, als uw belastbaar inkomen niet hoger is dan 10 628,16 euro. Indien u met een echtgeno(o)t(e) en/of met andere gezins- of familieleden samenleeft, wordt het belastbaar inkomen berekend door de inkomens van elk van de gezins- of familieleden bij elkaar op te tellen. In dat geval wordt de inkomensgrens met 1 032,91 euro verhoogd en berekend voor elk van de gezins- of familieleden die met de belanghebbende partij samenleven.

Zijn er omstandigheden waarin rechtsbijstand is uitgesloten?

Rechtsbijstand is uitgesloten:

- in strafprocedures vanwege belastingontduiking;
- als de aanvrager door meer dan één advocaat wordt bijgestaan;
- voor personen die definitief zijn veroordeeld voor misdrijven in verband met het lidmaatschap van de maffia, tabaksmokkel of illegale drugshandel.

Wat kan ik doen om rechtshulp te krijgen?

U kunt een aanvraag indienen bij het bureau van de magistraat die de zaak behandelt.

De aanvraag moet volledig worden ingevuld en ondertekend, en u moet de volgende informatie verstrekken:

- een verzoek om toekenning van rechtsbijstand;
- uw naam, achternaam, geboorteplaats, geboortedatum en belastingcode, en ook die van al uw familieleden;
- een (schriftelijke) inkomensverklaring voor het jaar voorafgaand aan uw aanvraag;
- de toezegging om relevante wijzigingen van uw inkomen door te geven.

U kunt uw aanvraag persoonlijk indienen, waarbij u een kopie van uw (geldige) identiteitsdocument bij de aanvraag dient te voegen, of u kunt dit door uw advocaat laten doen, die in dat geval uw handtekening moet laten legaliseren. Ook kunt u uw aanvraag indienen per aangetekende brief met ontvangstbewijs, waarbij u ook weer een kopie van uw identiteitsdocument bij de aanvraag dient te voegen.

Als u zich in hechtenis bevindt, kunt u uw aanvraag vanuit de gevangenis indienen.

Als u huisarrest hebt of in hechtenis bent genomen, kunt u uw aanvraag indienen bij een politiefunctionaris.

Als u geen EU-burger bent, moet u een verklaring van de bevoegde consulaire dienst bijvoegen waarin uw inkomen wordt vermeld en de dienst verklaart dat het waar is wat u in uw aanvraag hebt ingevuld.

Als dat niet mogelijk is, kunt u in plaats van deze verklaring een eigen verklaring bijvoegen. Als u buitenlander bent en om veiligheidsredenen in de gevangenis zit, of als u bent aangehouden of huisarrest opgelegd hebt gekregen, kan de verklaring van uw consulaat binnen twintig dagen vanaf de indiening van uw aanvraag worden ingediend door uw advocaat of een familielid, of worden vervangen door een schriftelijke verklaring.

Wat gebeurt er als u rechtsbijstand krijgt?

Als de rechter uw aanvraag honoreert, kunt u een advocaat uitkiezen uit de registers van de orden van advocaten. U kunt deze registers inzien op het kantoor van elke orde van advocaten.

De kosten van de rechtsbijstand en alle proceskosten, waaronder die van de diensten van een tolk, zullen door de overheid worden betaald.

Links

[Vrijwillige rechtsbijstandsadvocaten](#)

[Ministerie van Binnenlandse Zaken](#)

[Italiaanse orden van strafadvocaten](#)

[Orde van advocaten van Triveneto](#)

De verschillende taalversies van deze pagina worden bijgehouden door de betrokken lidstaten. De informatie wordt vertaald door de diensten van de Europese Commissie. Eventuele aanpassingen zijn daarom mogelijk nog niet verwerkt in de vertalingen. De Europese Commissie aanvaardt geen verantwoordelijkheid of aansprakelijkheid met betrekking tot informatie of gegevens in dit document. Zie de juridische mededeling voor auteursrechtelijke bepalingen van de lidstaat die verantwoordelijk is voor deze pagina.

Laatste update: 24/02/2020

2 – Mijn rechten tijdens het strafrechtelijk onderzoek en voordat de zaak door de rechtbank wordt behandeld

Wat is een onderzoek?

Een onderzoek bestaat uit een reeks activiteiten die de openbaar aanklager en de recherche uitvoeren nadat een misdrijf is geconstateerd of aangifte van een misdrijf is gedaan. De officiële kennisgeving hiervan wordt direct verkregen van de openbaar aanklager of de recherche, of door middel van een aangifte door een benadeelde of een andere partij.

Wat is het doel van een strafrechtelijk onderzoek?

Het doel van het vooronderzoek is om vast te stellen of er daadwerkelijk een misdrijf is gepleegd, om de verantwoordelijke personen te vinden en om bewijs te verzamelen ten behoeve van het onderzoek en de procedure.

Wie voert het onderzoek uit?

De openbaar aanklager, de recherche en de advocaat van de verdachte voeren het onderzoek uit. Daarnaast is er de rechter voor vooronderzoeken, die waarborgt dat de procedures en de rechten van de partijen worden gerespecteerd.

Uit welke fasen bestaat een vooronderzoek?

Bewijs verzamelen

De openbaar aanklager en de recherche kunnen fouilleringen en doorzoekingen, controles, de inbeslagname van voorwerpen en documenten, het verhoor van getuigen, het af luisteren van telefoons, elektronisch toezicht en inspectie van gebouwen regelen en uitvoeren. Het doel van deze stappen is om bewijs op te sporen en te verkrijgen. De advocaat van de verdachte kan onderzoek laten doen om bewijs in het voordeel van de verdachte te vinden.

Verhoor

Een verdachte kan door de openbaar aanklager of de recherche worden opgeroepen voor verhoor. Het doel van het verhoor is om vast te stellen of de verdachte bij het misdrijf betrokken is geweest.

Aanhouding, in verzekeringstelling, voorlopige hechtenis en Europees aanhoudingsbevel

De politie kan iemand aanhouden als deze op heterdaad wordt betrapt of nadat het misdrijf is gepleegd als het risico bestaat dat de persoon op de vlucht zal slaan. Het doel van de aanhouding is om te voorkomen dat er nog meer misdrijven worden gepleegd en om de persoon in hechtenis te nemen. Zo wordt ervoor gezorgd dat hij of zij er niet vandoor gaat.

De rechter voor vooronderzoeken kan besluiten dat de verdachte in de gevangenis moet worden vastgehouden. Het doel hiervan is om te voorkomen dat er nog meer misdrijven worden gepleegd, om het nodige bewijs te vergaren en om te voorkomen dat de verdachte ontsnapt.

Tot slot kan de politie iemand aanhouden op grond van een [Europees aanhoudingsbevel](#). Het doel van een Europees aanhoudingsbevel is om de verzoekende EU-lidstaat in staat te stellen de verdachte in hechtenis te nemen.

Sluiting van het vooronderzoek en voorbereidende hoorzitting.

Zodra het vooronderzoek is afgerond, begint de openbaar aanklager met de vervolging, tenzij hij of zij om seponering van de zaak vraagt.

Bij de ernstigste misdrijven vindt een voorbereidende hoorzitting plaats voordat het proces begint. Deze hoorzitting heeft de functie van filter en is bedoeld om de gronden van de tenlastelegging te beoordelen en om zinloze processen te voorkomen. De verdachte kan ervoor kiezen om in een alternatieve procedure te worden berecht in plaats van in een proces, waardoor hij of zij in geval van een veroordeling een lagere gevangenisstraf kan krijgen.

Mijn rechten tijdens het onderzoek

Klik op de volgende links om te weten te komen wat uw rechten zijn tijdens elke fase van het onderzoek.

- [Bewijs verzamelen \(1\)](#)
- [Verhoor \(2\)](#)
- [Aanhouding, in verzekeringstelling, voorlopige hechtenis en Europees aanhoudingsbevel \(3\)](#)
- [Eind van het vooronderzoek en voorbereidende hoorzitting \(4\)](#)

Bewijs verzamelen (1)

Mag de politie inspecties u uitvoeren en mijn woning, mijn auto of mijn bedrijfsruimte doorzoeken?

Ja. De politie mag op eigen initiatief of op verzoek van de openbaar aanklager inspecties uitvoeren en plaatselijk doorzoeken verrichten om bewijs van het gepleegde misdrijf te zoeken en over te dragen.

Mag de politie mij fouilleren?

Ja. Om een onderzoek aan uw lichaam te kunnen uitvoeren, moet de politie over een bevel van de openbaar aanklager beschikken. De politie kan echter wel op eigen initiatief iemand staande houden en fouilleren.

Mag de politie documenten en voorwerpen meenemen uit mijn woning, auto of bedrijfsruimte?

Ja. De politie mag documenten en voorwerpen meenemen die mogelijk als materieel bewijs kunnen dienen en nodig zijn om een feit te bewijzen, hetzij op eigen initiatief, hetzij op basis van een bevel van de openbaar aanklager.

Wat zijn mijn rechten bij een inspectie, doorzoeking of inbeslagname?

Als u aan een onderzoek aan uw lichaam wordt onderworpen of wordt gefouilleerd, kunt u worden bijgestaan door een persoon waarin u vertrouwen hebt, mits zo iemand onmiddellijk beschikbaar is. Een onderzoek aan lichaam of kleding moet zodanig worden uitgevoerd dat uw waardigheid wordt gerespecteerd.

In geval van een inspectie of inbeslagname op grond van een bevel moet de politie u een kopie van het bevel overhandigen. Als u op dat moment niet aanwezig bent, moet de politie het bevel overhandigen aan iemand die op dat moment wel aanwezig is. U hebt het recht om te worden bijgestaan door een advocaat, maar de politie hoeft de advocaat niet van tevoren te bellen.

Heb ik het recht om bezwaar aan te tekenen tegen een inbeslagname?

Ja, u kunt een verzoek om herziening indienen binnen tien dagen na het bevel tot inbeslagname/confiscatie. Het besluit hierover zal worden genomen door de bevoegde rechtbank.

Zal ik worden gevraagd om vingerafdrukken of monsters van mijn DNA (haar, speeksel, lichaamsvloeistoffen) af te staan?

Ja. Als u van een misdrijf wordt verdacht, kan de politie om DNA-monsters of vingerafdrukken vragen om u te identificeren. Als u daar geen toestemming voor geeft, kan de politie aan de openbaar aanklager mondelinge toestemming te vragen om toch vingerafdrukken of monsters van u af te nemen.

U kunt worden gevraagd om vingerafdrukken en DNA-monsters af te staan als bewijs, maar alleen als u wordt verdacht van een ernstig misdrijf, en daarvoor is een rechterlijk bevel nodig, of, in spoedeisende gevallen, een bevel van de openbaar aanklager dat later door de rechter moet worden bekrachtigd.

Mag ik vragen om onderzoeken ten behoeve van mijn verdediging?

Uw advocaat heeft het recht om namens u onderzoeken ten behoeve van uw verdediging te laten uitvoeren, ook door privédetectives.

Ook kan uw advocaat verklaringen van getuigen afnemen, plekken inspecteren, deskundigen machtigen en documenten bij de overheid opvragen.

Getuigenverklaringen en documenten kunnen door uw advocaat worden ingediend bij de rechter voor vooronderzoeken, de openbaar aanklager en het "Tribunale del Riesame" (een speciale rechtbank die tot taak heeft om op verzoek van de verdachte bevelen die dwangmaatregelen omvatten, zoals huisarrest of uitzetting, opnieuw te bekijken).

Bij het nemen van een besluit zal de rechtbank deze in aanmerking nemen.

Verhoor (2)

Waarom moet ik worden verhoord?

Als u wordt verdacht van betrokkenheid bij een misdrijf, kunt u door de politie worden opgeroepen voor verhoor ter verifiëring van de aantijgingen/beschuldigingen.

U kunt ook worden verhoord om meer duidelijkheid over uw positie te krijgen.

Als u bent aangehouden of in hechtenis bent genomen, [klik hier](#).

Zal ik vóór het verhoor informatie over de beschuldigingen krijgen?

Ja. De dagvaarding voor het verhoor bevat beschrijvingen van de feiten die verband houden met de beschuldigingen tegen u. Voordat het verhoor begint, zult u worden verteld waarvan u wordt beschuldigd en welk bewijs er tegen u is.

Moet ik antwoord geven op vragen?

Nee. Voordat de politie en de openbaar aanklager u beginnen te verhoren, moeten ze u waarschuwen dat u niet verplicht bent om antwoord op de vragen te geven. Desalniettemin moet u antwoord geven op vragen over uw persoonsgegevens en eerdere veroordelingen.

Wat gebeurt er als ik de taal niet spreek?

U hebt recht op de kosteloze bijstand van een tolk. De tolk vertaalt de vragen en uw antwoorden.

Heb ik recht op een advocaat?

Als u wordt opgeroepen voor verhoor, zult u worden verteld dat u het recht hebt om te worden bijgestaan door een advocaat. Als u geen advocaat hebt, zal de rechtbank er een voor u benoemen. Voor informatie over hoe u een advocaat kunt vinden, zie [Informatieblad 1](#).

De hele tijd dat u wordt verhoord, moet u worden bijgestaan door een advocaat die ofwel door u zelf, ofwel door de rechtbank is benoemd.

Onmiddellijk nadat het misdrijf is gepleegd kan de politie u enkele vragen stellen, ook al is er geen advocaat aanwezig, maar u bent niet verplicht om daar antwoord op te geven. Als u wel antwoordt geeft, kunnen deze antwoorden worden gebruikt als bewijs en als reden om het onderzoek voort te zetten.

Aanhouding, in verzekeringstelling, voorlopige hechtenis en Europees aanhoudingsbevel (3)

Om welke redenen kan ik worden aangehouden?

De politie kan u aanhouden als u op heterdaad wordt betrapt, dat wil zeggen terwijl u een misdrijf pleegt, of nadat u bent achtervolgd onmiddellijk na het plegen van een misdrijf.

De politie kan u ook in verzekering stellen als u op heterdaad wordt betrapt, wanneer u wordt verdacht van een misdrijf en als er een reëel risico bestaat dat u zult ontsnappen.

Tijdens het vooronderzoek kan een rechter verordenen dat u in hechtenis (in de gevangenis) moet blijven als er serieus bewijs is dat u schuldig aan een misdrijf zou kunnen zijn en er een reëel risico bestaat dat u op enigerlei wijze de rechtsgang zult verstoren of belemmeren of dat u andere misdrijven zult plegen of op de vlucht zult slaan.

Krijg ik de gelegenheid een advocaat te spreken?

Ja. Meteen na uw aanhouding of inverzekeringstelling of nadat een bevel tot inhechtenisneming aan de gevangenis is overgebracht, moet de politie u meedelen dat u een advocaat kunt benoemen. De politie moet uw advocaat, of als u geen advocaat hebt de advocaat die de rechtbank voor u heeft benoemd, onmiddellijk bellen. Voor informatie over hoe u een advocaat kunt vinden, zie [Informatieblad 1](#).

U hebt het recht om onmiddellijk met uw advocaat te spreken.

Als er uitzonderlijke redenen bestaan om u vast te houden, kunnen de gerechtelijke autoriteiten uw gesprekken met de advocaat met maximaal 48 uur uitstellen als u bent aangehouden of in verzekering bent gesteld, en met vijf dagen als u in hechtenis bent genomen.

Mag ik contact opnemen met mijn familie?

Ja.

Als u daar toestemming voor geeft, zal de politie contact met familieleden van u opnemen.

Zal ik worden verhoord? Moet ik informatie verstrekken?

Als u bent aangehouden of in verzekering bent gesteld, mag de politie u in aanwezigheid van uw advocaat ondervragen, maar u bent niet verplicht om antwoord op de vragen te geven.

U zult worden verteld wat de beschuldigingen inhouden en welk bewijs er tegen u is.

Tijdens de voorgeleiding kunt u worden ondervraagd door de rechter, maar u bent niet verplicht om antwoord te geven. Ook kunt u verzoeken om te worden ondervraagd.

Als u in hechtenis bent genomen en dus in de gevangenis zit, moet de rechter u binnen vijf dagen na het begin van de hechtenis ondervragen (de zogeheten 'ondervraging in hechtenis'). De aanwezigheid van uw advocaat en een tolk is verplicht en u bent niet verplicht om te antwoorden.

Voor verdere informatie, zie [Verhoor \(2\)](#).

Wat gebeurt er als ik de taal niet spreek?

U hebt recht op de kosteloze bijstand van een tolk. De tolk vertaalt de vragen en uw antwoorden.

Hoe lang mag ik door de politie worden vastgehouden na mijn arrestatie?

Na uw aanhouding of inverzekeringstelling kunt u door de politie maximaal 24 uur op het politiebureau worden vastgehouden. In deze periode moet de politie u naar de gevangenis overbrengen. Binnen 48 uur na uw aanhouding moet u voor de rechter worden geleid om uw aanhouding of inverzekeringstelling te bekrachtigen. Aan het eind van de voorgeleiding kan de rechter bevelen dat u onmiddellijk in vrijheid moet worden gesteld of een besluit over een vrijheidsbeperkende maatregel nemen.

Kan ik beroep instellen tegen een bevel tot in hechtenisneming?

Ja. U kunt de bevoegde meervoudige rechtbank binnen tien dagen na de tenuitvoerlegging van het bevel vragen om herziening van het bevel. Daartoe zal een hoorzitting plaatsvinden die u kunt bijwonen en waar u kunt vragen om te worden gehoord. Binnen tien dagen nadat deze rechtbank een besluit heeft genomen, kunt u daar beroep tegen instellen bij het Hof van Cassatie.

Wat gebeurt er als ik wordt gearresteerd op basis van een Europees aanhoudingsbevel?

Als een lidstaat een [Europees aanhoudingsbevel](#) tegen u heeft uitgevaardigd, kunt u in een andere lidstaat worden gearresteerd en aan de verzoekende staat worden overgedragen na een hoorzitting bij het hof van beroep. De politie kan u op eigen initiatief arresteren of op grond van een door het hof van beroep afgegeven bevel tot inhechtenisneming.

U hebt het recht om een advocaat te benoemen. Als u geen advocaat hebt, zal de rechtbank er een voor u benoemen. Uw advocaat en uw ambassade moeten onmiddellijk worden gebeld.

Binnen 48 uur nadat u door de politie bent aangehouden, of binnen vijf dagen na de tenuitvoerlegging van een bevel tot inhechtenisneming, zal een rechter u in aanwezigheid van uw advocaat en een tolk ondervragen.

Binnen twintig dagen na uw aanhouding zal er een hoorzitting bij het hof van beroep plaatsvinden. Tijdens deze hoorzitting zal een besluit worden genomen over de vraag of u aan een andere lidstaat moet worden overgeleverd of niet. Tegen dit besluit kunt u beroep instellen bij het Hof van Cassatie.

Eind van het vooronderzoek en voorbereidende hoorzitting (4)

Wat gebeurt er na het vooronderzoek?

Tenzij de openbaar aanklager om seponering van de zaak vraagt, zal deze u meedelen dat het vooronderzoek is afgesloten. U zult niet in kennis worden gesteld als het misdrijf onder de bevoegdheid van de vrederechter valt.

U kunt de documenten van het vooronderzoek en kopieën van het bewijs tegen u inzien. U kunt instructies voor uw advocaat en bewijs voor uw verdediging indienen en verzoeken om opnieuw te worden gehoord.

Nadat hij of zij u in kennis heeft gesteld van het feit dat het vooronderzoek is afgerond, zal de openbaar aanklager de vervolging starten, tenzij hij of zij om seponering van de zaak zal vragen. Voor lichte vergrijpen zal de openbaar aanklager u direct dagvaarden voor het proces. In andere gevallen dient hij of zij een verzoek voor een proces in bij de rechter voor het vooronderzoek.

Wat is een voorbereidende zitting?

Het doel van de voorbereidende zitting is om de beschuldigingen tegen u te verifiëren.

Deze zitting is niet openbaar, maar vindt plaats achter gesloten deuren met de openbaar aanklager en uw advocaat, waarbij u, als u dat wilt, aanwezig kunt zijn en kunt worden gehoord. De rechter kan getuigen horen en documenten verkrijgen. Aan het eind van de zitting kan de rechter de zaak seponeren of opdracht geven tot het aanhangig maken van de zaak bij de gewone rechtbank of de rechtbank voor ernstige misdrijven (de "Assisenrechtbank").

Heb ik recht op een advocaat?

Ja, u moet verplicht laten bijstaan door een advocaat.

Voor meer informatie, zie [Informatieblad 1](#).

Wat gebeurt er als ik de taal niet spreek?

Het verzoek om de zaak aanhangig te maken bij een rechtbank en de tenlastelegging moeten worden vertaald in uw eigen taal. Als u aanwezig bent bij de zitting, zult u door een tolk worden bijgestaan.

Moet ik aanwezig zijn?

Nee. U kunt ervoor kiezen om de zitting niet bij te wonen.

Kan ik een proces voorkomen?

Ja. U kunt de rechter tijdens de voorbereidende hoorzitting vragen om u in een verkorte procedure te berechten. De hoorzittingen vinden achter gesloten deuren plaats en het besluit wordt genomen op basis van schriftelijk bewijs. Als u wordt veroordeeld, zal de straf met een derde worden verminderd.

Ook kunt u een proces voorkomen door met de openbaar aanklager overeenstemming over een lagere straf te bereiken (door schuldig te pleiten).

De verschillende taalversies van deze pagina worden bijgehouden door de betrokken lidstaten. De informatie wordt vertaald door de diensten van de Europese Commissie. Eventuele aanpassingen zijn daarom mogelijk nog niet verwerkt in de vertalingen. De Europese Commissie aanvaardt geen verantwoordelijkheid of aansprakelijkheid met betrekking tot informatie of gegevens in dit document. Zie de juridische mededeling voor auteursrechtelijke bepalingen van de lidstaat die verantwoordelijk is voor deze pagina.

Laatste update: 24/02/2020

3 – Mijn rechten tijdens het proces

Waar wordt het proces gevoerd?

Het proces zal worden gehouden bij de rechtbank die bevoegd is in het desbetreffende rechtsgebied en met betrekking tot het onderwerp.

Voor lichte vergrijpen is de bevoegde rechtbank de vrederechter of de enkelvoudige rechtbank. Ernstigere vergrijpen zullen worden behandeld door de meervoudige rechtbank. Voor misdrijven die worden beschouwd als een ernstige bedreiging voor de samenleving (zoals moord en terrorisme) is de bevoegde rechtbank de Assisenrechtbank ("Corte d'Assise").

Het proces is openbaar. Anders is het ongeldig.

In bijzondere gevallen kan de rechter besluiten dat het proces of een deel van het proces achter gesloten deuren moet plaatsvinden. Als een openbare zitting uw privacy zal schenden vanwege feiten die geen relatie hebben met het proces, kunt u vragen of een getuige achter gesloten deuren kan worden gehoord.

Het gerechtelijk besluit zal worden genomen door dezelfde rechter die het proces leidt. Voor processen bij de Assisenrechtbank zal het besluit worden genomen in samenspraak met een jury.

Kan de tenlastelegging tijdens het proces worden veranderd?

De tenlastelegging kan tijdens het proces worden veranderd.

De openbaar aanklager kan u nieuwe feiten ten laste leggen als het misdrijf blijkt te verschillen van het misdrijf dat in de oorspronkelijke tenlastelegging wordt beschreven of als er in verband met het misdrijf nog een ander misdrijf of een verzwarende omstandigheid aan het licht komt.

U kunt vragen om voldoende tijd om uw verdediging voor te bereiden.

Wat gebeurt er als ik schuld beken?

Schuld bekennen wordt niet verwacht in het Italiaanse rechtssysteem.

Als u het niet tot een proces wilt laten komen en strafvermindering wilt krijgen, dient u de openbaar aanklager te vragen of er tussen u beiden overeenstemming over de straf kan worden bereikt. Een verzoek daartoe dient u tijdens de voorbereidende hoorzitting in te dienen, en als geen voorbereidende hoorzitting plaatsvindt meteen aan het begin van het proces.

Wat zijn mijn rechten tijdens het proces?

U hoeft niet aanwezig te zijn in de rechtbank.

Uw aanwezigheid kan nodig zijn voor bepaalde handelingen, bijvoorbeeld om door een getuige te worden geïdentificeerd.

In dat geval kan de rechter, als u niet uit eigen beweging verschijnt, verordenen dat u verplicht aanwezig moet zijn tijdens het proces.

Als u het proces wel wilt bijwonen, maar daar een ernstig beletsel voor bestaat (zoals ziekte), kan uw advocaat om uitstel van de zitting vragen.

Ook kunt u alleen bepaalde hoorzittingen bijwonen. Als u bij ook maar één zitting niet verschijnt, zal de rechtbank u bij verstek vonnissen.

Als u de taal niet begrijpt, moet u verplicht worden bijgestaan door een tolk.

Ook is het verplicht om door een advocaat te worden bijgestaan, en deze moet aanwezig zijn tijdens het proces.

U hebt het recht om persoonlijk een advocaat te benoemen. Als u geen advocaat kunt betalen, kunt u rechtsbijstand (een advocaat die door de overheid wordt betaald) aanvragen.

Als u zelf geen advocaat benoemt, zal de rechtbank dat voor u doen.

Voor meer informatie, zie [Informatieblad 1](#). U kunt uw advocaat te allen tijde vervangen. Om een advocaat te vervangen die door de rechtbank voor u is benoemd, dient u bij de rechter een bevel tot vervanging van de advocaat te verkrijgen, waarbij u de reden(en) voor deze vervanging moet aangeven.

U hebt het recht om tijdens het hele proces te zwijgen.

Als de openbaar aanklager of een van de partijen verzoekt om u te ondervragen, kunt u daarmee instemmen of weigeren.

U kunt op elk moment tijdens het proces een verklaring afleggen.

U hebt het recht om te worden ondervraagd.

Als u niet de waarheid vertelt, zult u daarvoor niet worden gestraft, maar kan de rechter dat wel meenemen in zijn besluitvorming.

Als u andere personen ergens van beschuldigt, moet u zeker weten dat uw verklaring klopt. Als u liegt, kunt u worden beschuldigd van laster.

Welke rechten heb ik met betrekking tot het bewijs dat tegen mij wordt aangevoerd?

Meteen aan het begin van het proces zullen de openbaar aanklager, uw advocaat en mogelijk nog een andere partij de rechter vragen om toelating van bewijs.

Uw advocaat kan bewijs waar door de andere partijen om wordt gevraagd afwijzen.

Uw advocaat kan de rechtbank vragen om bepaalde getuigen en deskundigen te horen en bepaalde documenten toe te laten. Dat kan bijvoorbeeld bewijs zijn dat uw advocaat tijdens de voorbereiding van de verdediging heeft verzameld. Voor meer informatie, zie [Informatieblad 2](#). Getuigen en deskundigen worden gehoord tijdens het kruisverhoor van de partijen.

Uw advocaat kan zowel aan de getuigen van de openbaar aanklager als aan uw eigen getuigen vragen stellen.

Uw advocaat heeft de mogelijkheid om eerdere verklaringen van getuigen te weerleggen. Verschillen tussen een verklaring die eerder is afgelegd en een verklaring die in de rechtbank wordt afgelegd zullen door de rechter in aanmerking worden genomen bij het vaststellen of de getuige betrouwbaar is of niet.

Wordt er rekening gehouden met mijn strafblad?

De rechter kan rekening houden met eventuele eerdere veroordelingen.

U kunt ervan worden beschuldigd dat u een veelpleger bent. In dat geval zult u bij een veroordeling een hogere straf krijgen.

Eerdere veroordelingen in andere lidstaten kunnen in aanmerking worden genomen als ze door de Italiaanse overheid zijn erkend.

Wat gebeurt er aan het eind van het proces?

Aan het eind van het proces zullen de openbaar aanklager, uw advocaat en mogelijk nog een andere partij hun slotverklaring afleggen en hun eisen/verzoeken indienen.

De rechter doet uitspraak en leest het vonnis onmiddellijk voor.

Het vonnis kan vrijspraak of een veroordeling inhouden.

In geval van een veroordeling kan de straf bestaan uit een boete of een gevangenisstraf of beide.

De rechter kan ook een voorwaardelijke straf opleggen.

Een onvoorwaardelijke gevangenisstraf wordt pas uitvoerbaar als het vonnis definitief is.

Als de rechter dat nodig acht, kan hij of zij preventieve hechtenis in de gevangenis of huisarrest opleggen. Voor meer informatie, zie [Informatieblad 2](#).

In processen bij de vrederechter zijn de mogelijke straffen: een geldboete, huisarrest en een taakstraf.

Een voorwaardelijke straf is niet uitvoerbaar.

De vrederechter kan de straf vervangen door uitzetting.

Welke rol speelt het slachtoffer in het proces?

Het slachtoffer van een misdrijf kan deelnemen aan het proces en worden bijgestaan door een advocaat.

De advocaat is onderdeel van het proces en kan om bewijs vragen en getuigen en deskundigen ondervragen.

Als u wordt veroordeeld, kan de rechter u veroordelen tot het betalen van schadevergoeding aan de benadeelde partij.

De rechter kan besluiten dat de schadevergoeding aan de benadeelde partij onmiddellijk moet worden betaald.

Links

[Ministerie van Justitie](#)

[Algemene rechtsvragen](#)

[Strafrechtsvragen](#)

[Italiaanse orden van strafadvocaten](#)

[Mensenrechten](#)

De verschillende taalversies van deze pagina worden bijgehouden door de betrokken lidstaten. De informatie wordt vertaald door de diensten van de Europese Commissie. Eventuele aanpassingen zijn daarom mogelijk nog niet verwerkt in de vertalingen. De Europese Commissie aanvaardt geen verantwoordelijkheid of aansprakelijkheid met betrekking tot informatie of gegevens in dit document. Zie de juridische mededeling voor auteursrechtelijke bepalingen van de lidstaat die verantwoordelijk is voor deze pagina.

Laatste update: 24/02/2020

4 – Mijn rechten na het proces

Kan ik hoger beroep instellen?

Bij elke straf die geen geldboete is, kunnen u en uw advocaat hoger beroep tegen het vonnis instellen.

Het hoger beroep moet worden ingediend bij de rechter die u heeft veroordeeld binnen een periode die varieert van 15 tot 45 dagen vanaf de uitspraak of de registratie van het vonnis.

In uw beroep moet u de redenen voor het beroep en het deel van het vonnis waartegen u beroep instelt vermelden.

Het proces zal plaatsvinden bij het hof van beroep of bij het **Assisenhof van beroep** ("Corte d'Assise d'Appello" – voor de behandeling van het hoger beroep bij de ernstigste misdrijven).

Wat gebeurt er als ik hoger beroep instel?

Als u hoger beroep tegen het vonnis instelt, zal de straf niet ten uitvoer worden gelegd totdat het besluit definitief is.

Het feit dat u hoger beroep instelt, zal niet betekenen dat u wordt vrijgelaten als u in de gevangenis zit op het moment dat u het beroep instelt. Als u zich in hechtenis bevindt, zal het hof van beroep uw beroep op korte termijn behandelen. In andere gevallen zal dat afhangen van de hoeveelheid werk die de rechtbank heeft.

Het hof van beroep neemt een besluit over het bestaande bewijs.

Het hof kan besluiten om een nieuw proces te houden, maar alleen in uitzonderlijke omstandigheden. Het hof mag alleen van het bestaande bewijs gebruikmaken als het dit van essentieel belang voor het besluit acht. U kunt vragen dat onverwacht of nieuw bewijs dat na het proces in eerste aanleg aan het licht is gekomen wordt toegelaten tot de behandeling van het hoger beroep.

Als u de eerste fase van het proces niet hebt bijgewoond en u kunt bewijzen dat het voor u onmogelijk was om dat te doen of dat u niet wist dat het proces plaatsvond, kan het hof beslissen om het proces opnieuw te starten.

Wat gebeurt er tijdens de behandeling in hoger beroep?

Uw advocaat moet bij het proces aanwezig zijn. U kunt het proces bijwonen, maar dat is niet verplicht.

U hebt recht op een tolk.

Als het hof besluit om het proces opnieuw te starten, zal al het bewijs opnieuw worden beoordeeld.

Na de slotpleidooien van de partijen zal het hof uitspraak doen.

Wat gebeurt er als het hoger beroep slaagt dan wel niet slaagt?

Als het hof het hoger beroep toelaat, kan het de uitspraak van de rechtbank in eerste aanleg geheel of gedeeltelijk vernietigen of wijzigen.

Als het hof het hoger beroep niet toelaat, zal het de uitspraak van de rechtbank bekrachtigen.

Als u in de fase van het hoger beroep wordt vrijgesproken van de tenlastelegging, komt u over het algemeen niet in aanmerking voor een schadevergoeding.

Kan ik hoger beroep instellen tegen de uitspraak van het hof van beroep?

Tegen de uitspraak van het hof van beroep kunt u beroep instellen bij het Hof van Cassatie.

U kunt het beroep zelf instellen of dit door uw advocaat laten doen, zolang deze is geregistreerd in de “Albo dei patrocinanti in Cassazione” (een speciaal register van advocaten bij het Hof van Cassatie).

Het hoger beroep moet binnen een periode die varieert van 15 tot 45 dagen bij het hof van beroep worden ingediend.

Beroepszaken beperken zich strikt tot de behandeling van juridische fouten.

De hoorzittingen kunnen achter gesloten deuren of in het openbaar plaatsvinden.

Het Hof van Cassatie neemt een besluit op basis van de rechtbankdossiers.

Het Hof van Cassatie heeft de mogelijkheid om het hoger beroep niet toe te laten of af te wijzen, of om het betwiste vonnis te vernietigen met of zonder terugverwijzing. Als het proces opnieuw moet worden gevoerd, zal de zaak worden terugverwezen naar de oorspronkelijke rechter.

Wat gebeurt er nadat het vonnis definitief is geworden?

Het vonnis wordt definitief tenzij u binnen de wettelijk vastgestelde termijn hoger beroep instelt bij het hof van beroep of het Hof van Cassatie, of nadat het Hof van Cassatie het beroep heeft afgewezen.

Wanneer het vonnis definitief wordt, wordt het uitvoerbaar.

Het vonnis wordt geregistreerd in het strafregister.

Als de straf een geldboete is, zult u het door het register gevraagde bedrag moeten betalen.

Als u een onvoorwaardelijke gevangenisstraf opgelegd hebt gekregen, vaardigt de openbaar aanklager een afdwingbaar bevel uit.

Als u een gevangenisstraf van drie jaar of minder moet uitzitten, kan de openbaar aanklager het vonnis opschorten en u in kennis stellen van dit besluit.

U kunt binnen dertig dagen bij de penitentiaire rechtbank (“Tribunale di Sorveglianza” – een toezichhoudende rechtbank) een verzoek om oplegging van een andere maatregel dan gevangenisstraf indienen. Als u aan bepaalde voorwaarden voldoet, kunt u vragen om onder toezicht van een maatschappelijk werker of van een rehabilitatie- en preventiecentrum te worden gesteld of huisarrest opgelegd te krijgen.

Als u geen verzoek indient of dit verzoek wordt afgewezen, moet u aan het uitzitten van de straf beginnen.

Ik kom uit een andere lidstaat. Kan ik na het proces worden teruggestuurd?

Als u bent veroordeeld tot een gevangenisstraf van meer dan twee jaar, kan de rechter de veiligheidsmaatregel van uitzetting opleggen.

De rechter kan de gevangenisstraf vervangen door uitzetting plus een verbod om het land weer binnen te komen als u bent veroordeeld tot een gevangenisstraf van twee jaar of deze straf bent overeenkomen en een voorwaardelijke straf niet mogelijk is. De uitzetting zal onmiddellijk plaatsvinden, ook als het vonnis nog niet definitief is. De bevoegde autoriteit is de “Questore” (het provinciaal hoofd van de nationale politie).

U kunt ook worden uitgezet als u al in de gevangenis zit en een straf van minder dan twee jaar moet uitzitten. Het bevel hiertoe wordt uitgevaardigd door de rechter van de “Tribunale di Sorveglianza”. U kunt beroep tegen het besluit instellen, ook weer bij de “Tribunale di Sorveglianza”.

Wordt informatie over de tenlastelegging en/of veroordeling bijgeschreven op mijn strafblad?

Definitieve veroordelingen worden bijgeschreven op uw strafblad.

Uw strafblad wordt verwijderd wanneer u tachtig wordt of nadat u bent overleden.

Ook wordt een vermelding van een veroordeling verwijderd als de zaak wordt herzien.

Veroordelingen door de vrederechter worden vijf jaar na de datum waarop de straf is uitgesproken verwijderd als de opgelegde straf een geldboete is – bij andere straffen na tien jaar – en als u binnen de vastgestelde periode geen nieuwe misdrijven hebt begaan.

U kunt de bevoegde rechtbank vragen om bestanden en vermeldingen in het strafregister te corrigeren. Als u in het buitenland bent geboren, is de bevoegde rechtbank de rechtbank in Rome.

Als ik ben veroordeeld, kan ik dan voor hetzelfde misdrijf opnieuw worden berecht?

Als u door een Italiaanse rechter bent veroordeeld, is de veroordeling definitief en kunt u in Italië niet nogmaals voor hetzelfde misdrijf worden berecht.

Als u door een buitenlandse rechter bent veroordeeld en het misdrijf in Italië is gepleegd, kunt u in Italië opnieuw worden berecht.

Links

[Algemene rechtsvragen](#)

[Ministerie van Binnenlandse Zaken](#)

[Algemene vragen voor niet-onderdanen](#)

[Strafrechtsvragen](#)

[Nationale politie](#)

De verschillende taalversies van deze pagina worden bijgehouden door de betrokken lidstaten. De informatie wordt vertaald door de diensten van de Europese Commissie. Eventuele aanpassingen zijn daarom mogelijk nog niet verwerkt in de vertalingen. De Europese Commissie aanvaardt geen verantwoordelijkheid of aansprakelijkheid met betrekking tot informatie of gegevens in dit document. Zie de juridische mededeling voor auteursrechtelijke bepalingen van de lidstaat die verantwoordelijk is voor deze pagina.

Laatste update: 24/02/2020

5 – Verkeersovertredingen en andere lichte overtredingen

Hoe worden lichte verkeersovertredingen behandeld?

In het verkeersreglement/de verkeersregels worden twee soorten overtredingen onderscheiden: verkeersovertredingen en administratieve overtredingen.

Verkeersovertredingen als rijden onder invloed worden beoordeeld en bestraft als misdrijven.

Voor lichte verkeersovertredingen (zoals te hard rijden of fout parkeren) bestaat een administratieve procedure die in dit informatieblad zal worden toegelicht.

Wie handelt dergelijke overtredingen af?

Dit soort overtredingen wordt afgehandeld door de verkeerspolitie, de nationale politie, de “Carabinieri”, de “Guardia di Finanza” (fiscale politie) of de gemeentelijke politie. In bepaalde gevallen kunnen ook de “ausiliari del traffico” (vrijwillige verkeersregelaars) u een boete geven.

Wat is the procedure?

Indien mogelijk wordt het rapport over de overtreding direct opgesteld en aan u overhandigd.

Zo niet, dan zal het rapport binnen 150 dagen na de identificatie van de schuldige of de persoon die de boete moet betalen (meestal de eigenaar) aan u worden toegezonden.

Wat zijn de straffen?

Meestal zult u een boete moeten betalen.

Ook kunnen er andere administratieve sancties worden opgelegd. Zo kan uw rijbewijs worden ingetrokken of kunt u een tijdelijk rijverbod krijgen.

Ik kom uit een andere lidstaat. Gelden er speciale regels?

Als u in een auto met een buitenlands kenteken rijdt, kunt u, indien dat is toegestaan, onmiddellijk een lagere boete (minimumsanctie) betalen. In dergelijke gevallen kunt u geen beroep instellen.

Een andere mogelijkheid is dat u een "cauzione" (een waarborgsom) betaalt die gelijk is aan het bedrag van de minimumsanctie als het voertuig in een van de EU-lidstaten is geregistreerd, of de helft van het bedrag van de maximumsanctie in andere gevallen. U kunt hoger beroep instellen, ook al hebt u de "cauzione" betaald.

Als u de "cauzione" niet betaalt, zal uw voertuig voorlopig in beslag worden genomen. Als dat gebeurt, moet u betalen voor de bewaring van het voertuig en kunt u het voertuig niet gebruiken totdat u een van de bovenstaande bedragen hebt betaald.

Als het voertuig niet in beslag wordt genomen en u in het buitenland woont, zal het verslag binnen 360 dagen na de opstelling ervan aan u worden toegezonden.

Wat is een "verbale" (verslag van de verkeerspolitie)?

Een "verbale" is een openbaar verslag waarin feiten worden gerapporteerd en de straf wordt vastgesteld.

Dit vormt positief bewijs voor de feiten die de politiefunctionaris heeft gerapporteerd.

U kunt weigeren om de "verbale" te ondertekenen of in ontvangst te nemen. Uw weigering moet worden gemeld, maar heeft geen invloed op de geldigheid van het verslag.

Kan ik hoger beroep instellen?

De persoon van wie de naam op het verslag staat kan beroep instellen, ongeacht of deze de overtreding heeft begaan of de eigenaar van het voertuig is.

U kunt beroep instellen bij de prefect of bij de vrederechter.

Het beroep bij de prefect moet binnen zestig dagen persoonlijk door u worden ingediend, of door middel van een aangetekende brief met een ontvangstbewijs, bij het bureau van de prefect in de plaats waar de verkeersovertreding heeft plaatsgevonden, of bij de beoordelende autoriteit.

Het beroep bij de vrederechter moet binnen zestig dagen na de datum van de kennisgeving van het feit persoonlijk door u worden ingediend, of door middel van een aangetekende brief met een ontvangstbewijs, bij het bureau van de vrederechter in de plaats waar de verkeersovertreding heeft plaatsgevonden. U moet persoonlijk aanwezig zijn in de rechtbank of u door een advocaat laten vertegenwoordigen, anders zal de procedure ongeldig zijn.

Komen deze overtredingen op mijn strafblad te staan?

Aangezien dit administratieve overtredingen zijn, worden ze niet op uw strafblad vermeld.

De verschillende taalversies van deze pagina worden bijgehouden door de betrokken lidstaten. De informatie wordt vertaald door de diensten van de Europese Commissie. Eventuele aanpassingen zijn daarom mogelijk nog niet verwerkt in de vertalingen. De Europese Commissie aanvaardt geen verantwoordelijkheid of aansprakelijkheid met betrekking tot informatie of gegevens in dit document. Zie de juridische mededeling voor auteursrechtelijke bepalingen van de lidstaat die verantwoordelijk is voor deze pagina.

Laatste update: 24/02/2020